

การเมืองโลกยุคใหม่กับระเบียบโลกที่กำลังก่อตัว การปรับโครงสร้างอำนาจ และการเมืองระหว่างประเทศ

Modern Global Politics and the Emerging World Order Power Restructuring
and International Relations

พระครูวินัยธรวดีไกร อภิรฤโข

PhrakruwinaidhornWuttikrai Abhirakkho

พระณัฐวุฒิ พันทะลี

PhraNatthawut Phanthali

พระมหาสรายุทธ กลยานเมธี (แก้วม่วง)

Phramaha Sarayut Kanlayanamaeti (Kaewmuang)

พระครูใบฎีกาเดชา คุณสมปนโน

Phrakhrubaidikadacha Chunasumpunno

พระวิชฌญาณ วิสุทธินาโณ (ไม้แหยม)

PhraWicharayan Wisuttiyano (Moyaem)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus

E-mail. mmike2557@gmail.com

Received: 24 February 2026; Revised: 5 May 2026; Accepted: 23 August 2026

บทคัดย่อ

การเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างครั้งสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการสั่นคลอนของระเบียบโลกแบบเดิมและการก่อรูปของระเบียบโลกใหม่ บทความวิชาการนี้มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ลักษณะของการเมืองโลกยุคใหม่ภายใต้บริบทของระเบียบโลกที่กำลังก่อตัว โดยมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างอำนาจ การเปลี่ยนแปลงของดุลอำนาจระหว่างรัฐมหาอำนาจ และบทบาทที่เพิ่มขึ้นของตัวแสดงที่มีอิทธิพล บทความนี้ใช้การวิเคราะห์เชิงทฤษฎีจากกรอบการเมืองระหว่างประเทศร่วมสมัย ได้แก่ สัจนิยม เสรีนิยม และคอนสตรัคติวิสต์ เพื่ออธิบายพลวัตของอำนาจ ความมั่นคง และธรรมาภิบาลโลก ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าระเบียบโลกใหม่มีลักษณะหลายขั้ว (multipolar) เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน และมีการทับซ้อนของอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้การเมืองระหว่างประเทศในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การเมืองโลกยุคใหม่, ระเบียบโลกใหม่, การเมืองระหว่างประเทศ, ธรรมชาติโลก

Abstract

Global politics in the twenty-first century is undergoing a profound structural transformation, reflecting the erosion of the traditional world order and the gradual formation of a new world order. This article aims to analyze the characteristics of modern global politics within the context of an emerging international order, with particular emphasis on the restructuring of power, shifts in the balance of power among major states, and the growing role of non-state actors. The study employs a theoretical analysis grounded in contemporary International Relations frameworks—namely realism, liberalism, and constructivism—to explain the dynamics of power, security, and global governance. The findings suggest that the emerging world order is increasingly multipolar, characterized by heightened uncertainty and the overlapping of political, economic, and technological forms of power. These developments have significantly increased the complexity of contemporary international politics and reshaped patterns of conflict, cooperation, and governance at the global level.

Keywords: Modern global politics, New world order, International politics, Global governance

บทนำ

พลวัตของการเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเคลื่อนผ่านจุดเปลี่ยนผ่านทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง (Strategic Inflection Point) ซึ่งเป็นผลพวงจากการแปรเปลี่ยนเชิงโครงสร้างของระบบระหว่างประเทศที่สะสมมาตั้งแต่การสิ้นสุดของสงครามเย็น ระเบียบโลกเสรีนิยม (Liberal International Order) ซึ่งเคยดำรงอยู่ภายใต้อำนาจนำของมหาอำนาจตะวันตก (Western Hegemony) กำลังเผชิญกับสภาวะการกัดเซาะและการท้าทายอย่างเป็นระบบจากการผงาดขึ้นของมหาอำนาจใหม่ (Rise of Emerging Powers) ที่มาพร้อมกับความทะเยอทะยานในการจัดระเบียบโลกใหม่ ปรากฏการณ์นี้มีใช่เพียงความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์แบบดั้งเดิม แต่ยังรวมถึงวิกฤตการณ์ข้ามชาติที่ท้าทายขีดความสามารถของรัฐบาลในการจัดการปัญหาโดยลำพัง สภาวะการณ์ดังกล่าวบ่งชี้ถึงการก่อรูปของระเบียบโลกใหม่ที่มีลักษณะ "พหุอำนาจที่ซับซ้อน" (Complex Multipolarity) ซึ่งเต็มไปด้วยความผันผวน ไม่แน่นอน และมีพลวัตที่แตกต่างจากระเบียบโลกในอดีตอย่างมีนัยสำคัญ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2566)

การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอำนาจระหว่างประเทศดังกล่าวเชื่อมโยงกับความเสี่ยงในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด ความไม่มั่นคงทางการเมือง ความขัดแย้งระหว่างประเทศ และการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์สามารถส่งผลกระทบต่อการลงทุน การค้า และห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศ ขณะเดียวกัน ความผันผวนทางเศรษฐกิจ เช่น เงินเฟ้อและราคาล้างงาน รวมถึงการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจ

ดิจิทัล ล้วนสร้างทั้งโอกาสและความเสี่ยงที่รัฐและองค์กรจำเป็นต้องเตรียมรับมือ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร พฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ และการขยายตัวของสื่อสังคมออนไลน์ยังส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสาร การสร้างความไว้วางใจ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ขณะที่ความแตกต่างทางวัฒนธรรมภายใต้การเมืองโลกยุคใหม่กับระเบียบโลกที่กำลังก่อตัว การปรับโครงสร้างอำนาจและการเมืองระหว่างประเทศ กระแสโลกาภิวัตน์สามารถเป็นทั้งทรัพยากรในการสร้างความร่วมมือและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความขัดแย้งได้ ดังนั้น การจัดการความเสี่ยงในโลกยุคใหม่จึงจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงและบูรณาการ โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล Big Data และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อสนับสนุนการประเมิน การคาดการณ์ การเฝ้าระวัง และการรับมือกับความเสี่ยง ตลอดจนเสริมสร้างความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของภาครัฐและองค์กรต่อความไม่แน่นอนในอนาคต (สุจิตรา ปานพุ่ม, 2569)

นอกจากการเปลี่ยนแปลงของดุลอำนาจระหว่างรัฐแล้ว การเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 ยังมีลักษณะของการกระจายตัวของอำนาจ (Diffusion of Power) ไปยังตัวแสดงที่ 'มิใช่รัฐ' (Non-state Actors) มากขึ้น ทั้งองค์การระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ เครือข่ายภาคประชาสังคม ตลอดจนบริษัทเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัล ตัวแสดงเหล่านี้มีบทบาทต่อการกำหนดวาระ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบข้ามพรมแดน ส่งผลให้การอธิบายการเมืองระหว่างประเทศโดยมุ่งเน้นรัฐเป็นศูนย์กลางเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจพลวัตของโลกยุคปัจจุบัน และนำไปสู่ความจำเป็นในการพัฒนารอบการวิเคราะห์ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ตัวแสดงที่มิใช่รัฐ และเครือข่ายข้ามพรมแดนได้อย่างรอบด้าน (นรุตม์ เจริญศรี, 2563)

ด้วยเหตุนี้ บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์การเมืองโลกยุคใหม่ภายใต้บริบทของระเบียบโลกที่กำลังก่อตัว โดยให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างอำนาจ การเปลี่ยนแปลงของดุลอำนาจระหว่างรัฐมหาอำนาจ และผลกระทบต่อรูปแบบของการเมืองระหว่างประเทศในยุคปัจจุบัน อันจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเชิงทฤษฎีและเชิงนโยบายต่อพลวัตของการเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นระบบ

ระเบียบโลกและการเมืองระหว่างประเทศ

จารุต อนันตวิริยา (2565) ได้กล่าวไว้ ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนเป็นกรณีศึกษาสำคัญที่สะท้อนพลวัตของระเบียบโลกและการเมืองระหว่างประเทศหลังสงครามเย็น โดยมีรากฐานจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ ความแตกแยกทางการเมืองภายในยูเครน และการแข่งขันเชิงอำนาจระหว่างมหาอำนาจ ความพยายามของยูเครนในการเอนเอียงเข้าหาตะวันตกและ NATO ถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัสเซีย นำไปสู่วิกฤตการณ์ไครเมียในปี 2014 และยกระดับเป็นสงครามเต็มรูปแบบในปี 2022 ผลของสงครามไม่เพียงส่งผลต่อความมั่นคงของยุโรป แต่ยังสะท้อนต่อโครงสร้างระเบียบโลก โดยตอกย้ำบทบาทนำของสหรัฐฯ และโลกตะวันตก การกลับมาของ NATO และการแบ่งขั้วทางอำนาจระหว่างฝ่ายสนับสนุนระเบียบเดิมกับฝ่ายท้าทายอย่างรัสเซียและจีน สะท้อนให้เห็นว่าการเมืองระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 ยังคงถูกกำหนดด้วยการแข่งขันด้านอำนาจ ความมั่นคง และผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งรัฐต่าง ๆ

โดยเฉพาะประเทศขนาดกลางและขนาดเล็กจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์การต่างประเทศให้สอดคล้องกับระเบียบโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ไพโรจน์ แก่นสาร (2566) ได้กล่าวไว้ว่า ระเบียบโลกในปัจจุบันอยู่ภายใต้การแข่งขันชิงอำนาจของมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและจีน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอาเซียน ประเทศในภูมิภาคมีท่าทีแตกต่างกันในการเลือกข้าง ทำให้อาเซียนไม่สามารถกำหนดจุดยืนร่วมทางการเมืองและความมั่นคงได้อย่างชัดเจน และต้องดำเนินนโยบายแบบสมดุลเพื่อหลีกเลี่ยงการตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาเซียนมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ในระเบียบโลก เนื่องจากเป็นตลาดขนาดใหญ่ มีทรัพยากรและแรงงานจำนวนมาก และตั้งอยู่ในตำแหน่งภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางการค้า พลังงาน และความมั่นคงทางทะเลของโลก โดยเฉพาะบริเวณช่องแคบมะละกาและทะเลจีนใต้ จึงกลายเป็นพื้นที่แข่งขันด้านอิทธิพลของมหาอำนาจ ขณะเดียวกัน อาเซียนพยายามรักษาบทบาทศูนย์กลางผ่านกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคและการยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ระเบียบโลกและการเมืองระหว่างประเทศในยุคปัจจุบันสะท้อนการเปลี่ยนผ่านสู่โลกที่มีการแข่งขันสูงและไม่แน่นอน รัฐและภูมิภาคอย่างอาเซียนและไทยจำเป็นต้องปรับตัวอย่างรอบคอบ รักษาความเป็นอิสระเชิงยุทธศาสตร์ และเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์แห่งชาติท่ามกลางพลวัตของอำนาจโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

สำเริง ราชฉวาง (2568) ได้กล่าวไว้ว่า ระเบียบโลกและการเมืองระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 อยู่ภายใต้บริบทของความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างลึกซึ้ง อันเกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่การแข่งขันและความขัดแย้งรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการแข่งขันทรัพยากรพลังงานและแร่หายาก ควบคู่กับปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่มหาอำนาจใช้เป็นเครื่องมือในการถ่วงดุลอำนาจและขยายอิทธิพลในภูมิภาคสำคัญของโลก โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนผ่านจากโลกขั้วเดียวที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ไปสู่ระเบียบโลกหลายขั้วที่มีความซับซ้อนและพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น โดยไม่มีรัฐใดผูกขาดความเป็นผู้นำโลกอย่างเบ็ดเสร็จ โลกปัจจุบันจึงมีลักษณะเป็นพหุนิยมที่ขับเคลื่อนผ่านเครือข่าย สถาบัน และความร่วมมือในระดับภูมิภาค ขณะเดียวกัน ความท้าทายข้ามชาติ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การก่อการร้าย โรคระบาด และวิกฤตเศรษฐกิจโลก ได้ลดทอนความสามารถของชาติในการจัดการปัญหาเพียงลำพัง และเพิ่มความจำเป็นของธรรมาภิบาลโลก

ความขัดแย้งในระเบียบโลกปัจจุบันปรากฏในหลายมิติ ตั้งแต่ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างมหาอำนาจเดิมกับมหาอำนาจใหม่ โดยเฉพาะการแข่งขันระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ความตึงเครียดระหว่างกลุ่มประเทศตะวันตกกับประเทศกำลังพัฒนา ความไม่สมดุลของอำนาจในสถาบันระหว่างประเทศ ไปจนถึงความขัดแย้งเชิงอารยธรรม ศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงความขัดแย้งระหว่างบริโศคของมนุษยชาติกับขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อมโลก ระเบียบโลกและการเมืองระหว่างประเทศในยุคปัจจุบันสะท้อนโลกที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และการแข่งขันชิงอำนาจ การรักษาสันติภาพและเสถียรภาพของประชาคมโลกจึงไม่อาจพึ่งพาอำนาจของรัฐใดรัฐหนึ่ง หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ กลไกพหุภาคี และการปรับตัวเชิงยุทธศาสตร์ของรัฐต่าง ๆ เพื่อจัดการความขัดแย้งและความท้าทายร่วมกันอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า ระเบียบโลกและการเมืองระหว่างประเทศ หมายถึง โครงสร้าง กติกา และรูปแบบความสัมพันธ์ที่คอยกำหนดปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตัวแสดงต่าง ๆ ในเวทีโลก ซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ สิ่งดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากโลกขั้วเดียวสู่โลกหลายขั้วอำนาจที่มีความซับซ้อนและเปราะบางสูง โลกปัจจุบันถูกขับเคลื่อนด้วยการแข่งขันเชิงอำนาจและภูมิรัฐศาสตร์ของมหาอำนาจ โดยมีกรณีความขัดแย้งรัสเซีย-ยูเครน และการแข่งขันระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน เป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนของการเผชิญหน้าระหว่างระเบียบเดิมกับผู้ท้าทายใหม่ ขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการแข่งขันทรัพยากรยังก่อให้เกิดความขัดแย้งรูปแบบใหม่และภัยคุกคามข้ามชาติ ซึ่งรัฐชาติไม่อาจรับมือได้โดยลำพัง ภาพสะท้อนของระเบียบโลกในยุคนี้จึงชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่ประชาคมโลกต้องอาศัยความร่วมมือพหุภาคี กลไกธรรมาภิบาลโลก และการปรับยุทธศาสตร์ของรัฐอย่างสมดุล เพื่อธำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพท่ามกลางความไม่แน่นอนที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การเมืองโลกยุคใหม่ ลักษณะและพลวัตสำคัญ

สำเริง ราชฉวาง (2568) ได้กล่าวไว้ การเมืองโลกยุคใหม่ถูกกำหนดโดยกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้พรมแดนของรัฐชาติพรา่เลือนลง อำนาจและบทบาทของรัฐไม่ได้ผูกขาดอยู่เพียงภายในอาณาเขตอีกต่อไป แต่ถูกกระจายไปยังองค์กรระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ และภาคประชาสังคมข้ามชาติ ส่งผลให้รัฐต้องปรับบทบาทจาก “ผู้ควบคุม” มาเป็น “ผู้กำกับดูแล” และ “ผู้ประสานงาน” ในระบบการเมืองโลกที่มีผู้เล่นหลากหลายและเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน พลวัตสำคัญประการหนึ่งคือการเพิ่มขึ้นของเครือข่ายการบริหารข้ามชาติ ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากการปกครองที่อาศัยอำนาจรัฐแบบลำดับชั้น ไปสู่การกำหนดนโยบายและจัดการปัญหาผ่านความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เครือข่ายเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการรับมือกับปัญหาข้ามพรมแดน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคระบาด ความมั่นคง และวิกฤตเศรษฐกิจโลก ซึ่งรัฐไม่สามารถจัดการได้โดยลำพัง

ขณะเดียวกัน รูปแบบการบริหารภาครัฐในบริบทการเมืองโลกยุคใหม่ได้เปลี่ยนจากแนวคิดการบริหารแบบมุ่งประสิทธิภาพเชิงตลาด ไปสู่แนวคิด “ธรรมาภิบาล” ที่เน้นการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ และความชอบธรรม การเมืองโลกจึงไม่ได้เป็นเพียงการแข่งขันด้านอำนาจของรัฐ แต่เป็นกระบวนการต่อรองเชิงนโยบายในระดับพหุภาคีที่ต้องอาศัยฉันทามติและความยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก อีกพลวัตสำคัญคือการเกิดขึ้นของ “สังคมเสี่ยง” ในระดับโลก ความเสี่ยงร่วมสมัย เช่น การก่อการร้าย โรคระบาด วิกฤตการเงิน และภัยสิ่งแวดล้อม มีลักษณะข้ามพรมแดนและไม่แน่นอน ทำให้การเมืองโลกต้องให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงเชิงรุก การประสานงานระดับโลก และการเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัวของรัฐและสังคม

สุวิทย์ อุ่นขาว และ วีรณัฐ พรหมจักร (2568) ได้กล่าวไว้ว่า การเมืองโลกยุคใหม่สะท้อนการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างของบทบาทรัฐและความเป็นพลเมือง ภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีดิจิทัล และความเปราะบางร่วมสมัย แนวคิดหน้าที่พลเมืองได้พัฒนาไปจากกรอบแบบดั้งเดิมที่เน้นการเชื่อฟังกฎหมาย การเลือกตั้ง และการเป็นผู้รับนโยบายของรัฐ ไปสู่ความเป็นพลเมืองในความหมายใหม่ที่เน้นการมีส่วนร่วมเชิงรุก

การคิดเชิงวิพากษ์ และความรับผิดชอบต่องานในหลายระดับ ตั้งแต่ปัจเจก ชุมชน ประเทศ ไปจนถึงระดับโลก

พลวัตสำคัญของการเมืองโลกยุคใหม่ คือการยกระดับบทบาทของพลเมืองจาก “ผู้ปฏิบัติตาม” เป็น “ผู้ร่วมกำหนดอนาคตของสังคม” พลเมืองไม่เพียงอยู่ภายใต้กติกา แต่สามารถตั้งคำถาม วิพากษ์ และผลักดัน การเปลี่ยนแปลงกติกาที่ไม่เป็นธรรมได้อย่างสันติ การเคลื่อนไหวของเยาวชน ภาคประชาชน และเครือข่าย สังคมในประเด็นสิทธิ เสรีภาพ สิ่งแวดล้อม และความยุติธรรม สะท้อนการขยายความหมายของประชาธิปไตย จากเชิงพิธีกรรมไปสู่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและเชิงโครงสร้าง ในโลกที่เผชิญความเสี่ยงข้ามพรมแดน เช่น วิกฤตสิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำ ขาดพลเมือง และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบต่องานจึง กลายเป็นหัวใจของความเป็นพลเมืองยุคใหม่ การกระทำของพลเมือง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การบริโภค หรือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ล้วนมีนัยต่อโครงสร้างอำนาจและความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับกว้าง การเมือง โลกจึงมิใช่เรื่องของรัฐหรือชนชั้นนำเท่านั้น แต่เป็นพื้นที่ของการกระทำร่วมของพลเมืองโลก การเมืองโลกยุค ใหม่มีลักษณะเด่นคือการกระจายอำนาจจากรัฐสู่พลเมือง การขยายความหมายของหน้าที่พลเมืองให้ ครอบคลุมความรับผิดชอบต่องาน และการเน้นการมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ พลวัตเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ความยั่งยืนของระเบียบโลกและประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 มิได้ขึ้นอยู่กับสถาบันทางการเมืองเพียงอย่าง เดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับกรอรูปของพลเมืองที่ตื่นรู้ มีจิตสาธารณะ และพร้อมร่วมสร้างความเป็นธรรมใน สังคมโลกอย่างต่อเนื่อง

หัทธฤกษ์ แก้วท้าว และ อธิวุฒิ หมั่นมี (2568) ได้กล่าวไว้ว่า การเมืองโลกยุคใหม่มีลักษณะเด่นคือ ความขัดแย้งที่ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน หากแต่เป็นผลสะสมจากปัญหาเชิงโครงสร้าง ความเหลื่อมล้ำ การ ผูกขาดอำนาจ และการขาดพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านกรณีศึกษา การเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540–2562 ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ประเทศไทยเผชิญกับความไม่ ไว้วางใจต่อรัฐและสถาบันการเมือง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง การแข่งขันทางอำนาจ การ เคลื่อนไหวมวลชน และการรัฐประหารซ้ำซาก อันเป็นลักษณะร่วมของการเมืองในโลกยุคใหม่ที่รัฐต้องเผชิญ แรงกดดันจากทั้งภายในและภายนอก ระบบ พลวัตสำคัญของการเมืองยุคใหม่ปรากฏผ่านการเปลี่ยนรูปแบบ ความขัดแย้ง จากการเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มการเมืองและมวลชนโดยตรง ไปสู่ความขัดแย้งเชิงสถาบันที่รัฐใช้ อำนาจแบบรวบศูนย์และกลไกทางกฎหมายในการควบคุมสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความขัดแย้งยืดเยื้อ (Protracted Social Conflict) ที่ชี้ว่าความไม่เป็นธรรมเชิงโครงสร้างและการกีดกันประชาชนออกจาก กระบวนการตัดสินใจ เป็นรากเหง้าสำคัญของความขัดแย้งในระยะยาว นอกจากนี้ แนวคิด Human Needs Theory และ Structural Violence ยังช่วยอธิบายว่าความต้องการพื้นฐานด้านความยุติธรรม ศักดิ์ศรี และอัตลักษณ์ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง เป็นแรงขับให้ความขัดแย้งดำรงอยู่และทวีความรุนแรง ในบริบทการเมืองโลก ยุคใหม่ การแก้ไขความขัดแย้งจึงไม่อาจอาศัยการใช้อำนาจบังคับหรือการควบคุมจากบนลงล่างเพียงอย่าง เดียว หากแต่ต้องมุ่งสู่การ “เปลี่ยนผ่านความขัดแย้ง” (Conflict Transformation) ด้วยการปรับโครงสร้าง สถาบันทางการเมืองให้เปิดกว้าง โปร่งใส และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การสร้างกลไกกลางที่ น่าเชื่อถือ การส่งเสริมพรรคการเมืองที่สะท้อนความหลากหลาย การมีสื่อมวลชนเสรี และการพัฒนาการศึกษา

เพื่อเสริมสร้างทักษะพลเมือง ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการลดความขัดแย้งและเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมือง

สรุปได้ว่า การเมืองโลกยุคใหม่ถูกกำหนดโดยกระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีดิจิทัล และความเสี่ยงข้ามพรมแดน ทำให้อำนาจของรัฐชาติพัวพันและกระจายไปสู่ผู้เล่นหลากหลาย บทบาทรัฐจึงเปลี่ยนจากผู้ควบคุมมาเป็นผู้กำกับดูแลและประสานงานผ่านเครือข่ายความร่วมมือและหลักธรรมาภิบาล การเมืองโลกจึงมิใช่เพียงการแข่งขันด้านอำนาจ แต่เป็นกระบวนการต่อรองเชิงพหุภาคีเพื่อรับมือปัญหาร่วมสมัย ขณะเดียวกันความเป็นพลเมืองได้พัฒนาไปสู่ความเป็นพลเมืองเชิงรุกและระดับโลก โดยประชาชนมีบทบาทในการวิพากษ์ตรวจสอบ และร่วมกำหนดทิศทางสังคมมากขึ้น ความขัดแย้งในโลกยุคใหม่จึงเชื่อมโยงกับปัญหาเชิงโครงสร้าง ความเหลื่อมล้ำ และการขาดการมีส่วนร่วม ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขผ่านการปรับโครงสร้างทางการเมือง การเปิดพื้นที่สาธารณะ และการเสริมสร้างเสถียรภาพอย่างยั่งยืน

การปรับโครงสร้างอำนาจและผลต่อการเมืองระหว่างประเทศ

จักรพรรดิ ซินตวง (2568) ได้กล่าวไว้ การเมืองระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 อยู่ภายใต้บริบทของระเบียบโลกที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากโลกขั้วเดียวซึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกา ไปสู่ระเบียบโลกแบบหลายขั้วอำนาจที่มีความซับซ้อนและพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเติบโตทางเศรษฐกิจ แม้จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติ แต่ขณะเดียวกันกลับก่อให้เกิดการแข่งขันและความขัดแย้งรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการแย่งชิงทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ เช่น พลังงาน แร่หายาก และพื้นที่ภูมิรัฐศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจโลก พลวัตดังกล่าวทำให้ความขัดแย้งในปัจจุบันมิได้จำกัดอยู่เพียงมิติทางการทหาร หากแต่ขยายครอบคลุมมิติทางเศรษฐกิจ การค้า เทคโนโลยี และการเงิน โดยมหาอำนาจต่างใช้อำนาจเชิงโครงสร้างและเครือข่ายสถาบันระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางระเบียบโลก การเพิ่มบทบาทของกลุ่มอำนาจใหม่และความร่วมมือระหว่างภูมิภาค เช่น BRICS ได้ท้าทายอิทธิพลของตะวันตก และสะท้อนถึงการสิ้นสุดของยุคการครอบงำของตะวันตก (Western hegemony) ตามแนวคิดพหุนิยมในระเบียบโลก (pluralist order)

โลกยังเผชิญกับปัญหาข้ามชาติที่รัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การก่อการร้าย โรคระบาด ความเหลื่อมล้ำ และวิกฤตเศรษฐกิจโลก อย่างไรก็ตาม ความตึงเครียดระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติกับผลประโยชน์ของประชาคมโลก ได้บั่นทอนประสิทธิภาพของกลไกธรรมาภิบาลโลกและสถาบันระหว่างประเทศ ซึ่งยังคงสะท้อนความไม่สมดุลของอำนาจ โดยเฉพาะการครอบงำของประเทศตะวันตกในองค์กรสำคัญ เช่น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารโลก ความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจเดิมกับมหาอำนาจใหม่ โดยเฉพาะระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ได้กลายเป็นแกนกลางของการเมืองระหว่างประเทศยุคใหม่ ทั้งในมิติภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ และความมั่นคงทางทะเล ความขัดแย้งดังกล่าวยังเชื่อมโยงกับปัญหาด้านอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และอารยธรรม รวมถึงความตึงเครียดระหว่างโลกตะวันตกกับรัฐอิสลาม และความขัดแย้งระหว่างรูปแบบการบริโภคของมนุษยชาติกับขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อมโลก

ชยพล คำสุวรรณ และ จิรวัดน์ วัฒนธนาม (2568) ได้กล่าวไว้ว่า การปรับโครงสร้างอำนาจเป็นกระบวนการสำคัญที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายในรัฐ โดยเฉพาะในสังคมที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากระบบอำนาจแบบรวมศูนย์ไปสู่รูปแบบที่เปิดกว้างและมีการมีส่วนร่วมมากขึ้น ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในบริบทดังกล่าวมักมีรากฐานจากความไม่สมดุลของอำนาจ ความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง และการขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ส่งผลให้การเมืองภายในรัฐเกิดความไม่มั่นคงและความชอบธรรมของสถาบันการเมืองถูกตั้งคำถาม ในมิติการเมืองระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจภายในรัฐมีผลโดยตรงต่อศักยภาพของรัฐในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ รัฐที่เผชิญความขัดแย้งภายในอย่างยืดเยื้อย่อมมีข้อจำกัดในการใช้อำนาจอธิปไตยอย่างเต็มที่ และมักตกอยู่ในสภาพอ่อนแอในการต่อรองกับรัฐอื่นหรือองค์กรระหว่างประเทศ สถานการณ์ดังกล่าวเปิดโอกาสให้มหาอำนาจภายนอกเข้ามามีบทบาท ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการแทรกแซงทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือความมั่นคง ซึ่งยิ่งซ้ำเติมความเปราะบางของรัฐบาล การสร้างเสถียรภาพทางการเมืองภายในผ่านการกระจายอำนาจ การเสริมสร้างธรรมาภิบาล และการเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงไม่เพียงเป็นเงื่อนไขของประชาธิปไตยภายในรัฐ แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดบทบาท ความน่าเชื่อถือ และอำนาจต่อรองของรัฐในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ท่ามกลางระเบียบโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน

สาธิตา อ่างทอง คชตริย์ เจริญสุข และ ชารินทร์ เกษร (2568) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบการเมืองไทยยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ แม้จะมีความพยายามในการกระจายอำนาจอย่างเป็นทางการตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การทับซ้อนอำนาจระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขาดความเป็นอิสระด้านงบประมาณ และวัฒนธรรมราชการที่ยึดติดกับระบบบังคับบัญชา ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนและธรรมาภิบาลยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ในเชิงโครงสร้างอำนาจ การรวมศูนย์ดังกล่าวไม่เพียงกระทบต่อเสถียรภาพและคุณภาพประชาธิปไตยภายในประเทศ แต่ยังมีนัยต่อการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากรัฐที่มีปัญหาความชอบธรรม การบริหารที่ขาดประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จำกัด มักมีอำนาจต่อรองและความน่าเชื่อถือลดลงในเวทีโลก การปรับโครงสร้างอำนาจผ่านการกระจายอำนาจที่แท้จริง การเสริมสร้างธรรมาภิบาล และการเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนมีบทบาท จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญไม่เพียงต่อการพัฒนาประชาธิปไตยภายในประเทศ แต่ยังช่วยเพิ่มศักยภาพของรัฐในการปรับตัวและดำรงบทบาทอย่างมีเสถียรภาพในระบบการเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สรุปได้ว่า การปรับโครงสร้างอำนาจในศตวรรษที่ 21 เกิดขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านของระเบียบโลกจากโลกขั้วเดียวสู่โลกหลายขั้ว ซึ่งทำให้การเมืองระหว่างประเทศมีความซับซ้อนและพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจได้ก่อให้เกิดการแข่งขันและความขัดแย้งรูปแบบใหม่ที่ครอบคลุมทั้งมิติการทหาร เศรษฐกิจ และภูมิรัฐศาสตร์ การเพิ่มบทบาทของมหาอำนาจใหม่และกลุ่มความร่วมมือระหว่างภูมิภาคได้ท้าทายอิทธิพลของตะวันตกและลดทอนประสิทธิภาพของสถาบันระหว่างประเทศเดิม ขณะเดียวกัน ความไม่สมดุลของอำนาจและปัญหาความชอบธรรมภายในรัฐส่งผลต่อศักยภาพในการดำเนินนโยบายต่างประเทศและอำนาจต่อรองในเวทีโลก

ความท้าทายและแนวโน้มของระเบียบโลกที่กำลังก่อตัว

พระครูปลัดสุริยะ ชวนปญโญ และ ประวิทย์ ธงชัย (2566) ได้กล่าวไว้ ระเบียบโลกในปัจจุบันกำลังอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน อันเป็นผลจากโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเชื่อมโยงกันของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมในลักษณะไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างเศรษฐกิจโลก รูปแบบการทำงาน วิถีชีวิต ค่านิยม และความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คน รวมถึงบทบาทและอำนาจของรัฐในเวทีระหว่างประเทศ โลกยังเผชิญความท้าทายร่วมกันในระดับโครงสร้าง เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมผู้สูงอายุ การแพร่ระบาดของโรค และการแข่งขันทางเทคโนโลยี ซึ่งล้วนกระทบต่อเสถียรภาพของระเบียบโลกเดิม และเร่งให้เกิดระเบียบโลกใหม่ที่มีลักษณะหลายขั้ว อาศัยเครือข่ายความร่วมมือ และอำนาจเชิงความรู้มากขึ้น แนวโน้มของระเบียบโลกที่กำลังก่อตัวจึงมิได้เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงเชิงอำนาจรัฐ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่ครอบคลุมทุกมิติ การปรับตัว การพัฒนาทักษะ การสร้างนวัตกรรม และการรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ควบคู่กับการมีส่วนร่วมในระบบโลกอย่างสร้างสรรค์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่และเพิ่มศักยภาพของรัฐและสังคมภายใต้ระเบียบโลกใหม่ที่ยังไม่แน่นอน

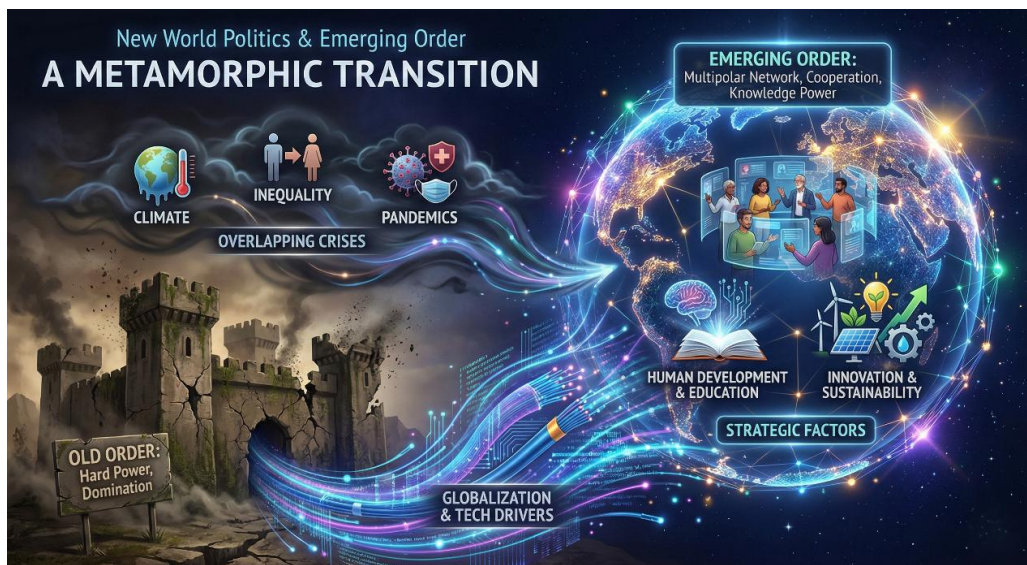
วิลาวัณย์ จารุอรียานนท์ (2567) ได้กล่าวไว้ว่า ระเบียบโลกที่กำลังก่อตัวขึ้นในศตวรรษที่ 21 ถูกขับเคลื่อนโดยการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างหลายมิติ ทั้งโครงสร้างประชากร สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสถานการณ์วิกฤตระดับโลก เช่น การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้ประชากรวัยเรียนลดลง อัตราการพึ่งพิงสูงขึ้น และเกิดแรงกดดันต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ ท่ามกลางบริบทดังกล่าว การศึกษาถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการเตรียมกำลังคนให้มีสมรรถนะสูง รองรับโลกที่มีความไม่แน่นอนและการแข่งขันเข้มข้นมากขึ้น แนวโน้มของระเบียบโลกใหม่จึงเน้นการพัฒนาทักษะชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ มากกว่าการเรียนรู้เชิงเนื้อหาแบบเดิม บทบาทของครูจึงเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อำนวยการเรียนรู้หรือโค้ชการเรียนรู้ ที่สามารถดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาได้อย่างเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความท้าทายและแนวโน้มของระเบียบโลกที่กำลังก่อตัว มิได้จำกัดอยู่เพียงมิติการเมืองหรือเศรษฐกิจระหว่างประเทศเท่านั้น แต่เชื่อมโยงโดยตรงกับการพัฒนาการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาครูสมรรถนะสูงในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตและมีบทบาทอย่างมีศักยภาพในโลกอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน

ชาตรี สุขสบาย (2568) ได้กล่าวไว้ว่า ระเบียบโลกที่กำลังก่อตัวขึ้นในปัจจุบันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ซึ่งเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนข้ามพรมแดนประเทศ วิถีชีวิตและการพัฒนาของแต่ละสังคมมีความแตกต่างตามบริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ แต่ล้วนเผชิญความท้าทายร่วมกัน เช่น ความเหลื่อมล้ำ ความยากจน ความขัดแย้งด้านทรัพยากร วิกฤตเศรษฐกิจ และปัญหาสิ่งแวดล้อม พัฒนาการของแนวคิดเรื่อง “การพัฒนา” ตั้งแต่อดีตจนถึง

ปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าระเบียบโลกมิได้ยึดโยงกับการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว หากแต่ขยายไปสู่การพัฒนาคน สังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศ โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ที่โลกเผชิญวิกฤตซ้ำซ้อนและความไม่แน่นอนสูง แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ และความร่วมมือระหว่างประเทศจึงกลายเป็นกรอบสำคัญของระเบียบโลกใหม่ ความท้าทายและแนวโน้มของระเบียบโลกที่กำลังก่อตัวคือการเปลี่ยนผ่านจากระเบียบที่เน้นอำนาจและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ไปสู่ระเบียบที่ให้ความสำคัญกับความเสมอภาค คุณภาพชีวิต ความยั่งยืน และการจัดการปัญหาร่วมกันของมนุษยชาติ ซึ่งต้องอาศัยนโยบายสาธารณะ ความรู้เชิงสหวิทยาการ และความร่วมมือในระดับโลกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ระเบียบโลกที่กำลังก่อตัวในศตวรรษที่ 21 เกิดขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างจากโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีดิจิทัล และการเชื่อมโยงข้ามพรมแดนที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และบทบาทของรัฐ โลกเผชิญความท้าทายร่วมกันทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเหลื่อมล้ำ วิกฤตสุขภาพ การแข่งขันทางเทคโนโลยี และโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งบั่นทอนเสถียรภาพของระเบียบเดิมและเร่งการก่อรูปของระเบียบโลกหลายขั้ว ระเบียบโลกใหม่นี้เน้นเครือข่าย ความร่วมมือ อำนาจเชิงความรู้ และการจัดการปัญหาร่วมกันมากกว่าการใช้อำนาจรัฐเพียงลำพัง ขณะเดียวกัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และนวัตกรรม กลายเป็นกลไกสำคัญในการเตรียมสังคมรับมือความไม่แน่นอน แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากระเบียบที่เน้นอำนาจและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ไปสู่ระเบียบที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน คุณภาพชีวิต ความเสมอภาค และความร่วมมือของมนุษยชาติในระดับโลก

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงการเปลี่ยนผ่านสู่การเมืองโลกยุคใหม่และระเบียบโลกที่กำลังก่อตัว
(A Metamorphic Transition)

ที่มา: พระวชิรญาณ วิสุทธิญาณ (ไม้แหม่ม). (2569). New World Politics & Emerging Order [แผนภาพ].
[จัดทำโดยใช้ Google Gemini AI].

แผนภาพแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างการเปลี่ยนผ่านอย่างสิ้นเชิง (Metamorphic Transition) จากระเบียบโลกเดิม (Old Order) ที่เน้นการครอบงำด้วยอำนาจแข็ง (Hard Power) ไปสู่ระเบียบโลกใหม่ (Emerging Order) ที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายหลายขั้วอำนาจ (Multipolar Network) การเปลี่ยนแปลงนี้ถูกขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ ท่ามกลางวิกฤตการณ์ที่ทับซ้อน (Overlapping Crises) เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเหลื่อมล้ำ และโรคระบาด โดยความสำเร็จในระเบียบใหม่จะขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจแห่งความรู้ ความร่วมมือ การพัฒนามนุษย์ การศึกษา และการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน

สรุปองค์ความรู้ใหม่ว่า โลกกำลังอยู่ในภาวะ "เปลี่ยนผ่านอย่างสิ้นเชิง" (Metamorphic Transition) ขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ เรากำลังย้ายจากยุคที่เน้นการใช้อำนาจแข็งและการครอบงำ (ซึ่งกำลังล้าสมัยในการแก้วิกฤตปัจจุบัน) ไปสู่ยุคใหม่ที่เป็น "ระเบียบเครือข่ายหลายขั้ว" ซึ่งความสำเร็จขึ้นอยู่กับความร่วมมือ การใช้พลังแห่งความรู้ และการมุ่งเน้นพัฒนามนุษย์ควบคู่ไปกับความยั่งยืน

สรุป

บทความนี้ชี้ให้เห็นว่า ระเบียบโลกที่กำลังก่อตัวในศตวรรษที่ 21 เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างลึกซึ้งของระบบโลก ภายใต้แรงขับเคลื่อนจากโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล และการเชื่อมโยงข้ามพรมแดนที่ทำให้เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน บทบาทและอำนาจของรัฐจึงมีได้จำกัดอยู่ในกรอบดั้งเดิม หากแต่ต้องปรับตัวท่ามกลางผู้แสดงหลากหลายและความท้าทายร่วมระดับโลกที่ไม่อาจจัดการได้โดยลำพัง

ความท้าทายสำคัญของระเบียบโลกใหม่ปรากฏผ่านวิกฤตซ้อนทับ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเหลื่อมล้ำ วิกฤตสุขภาพ การแข่งขันทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ซึ่งได้บั่นทอนเสถียรภาพของระเบียบโลกเดิม และเร่งให้เกิดระเบียบโลกหลายขั้วที่เน้นเครือข่ายความร่วมมือและอำนาจเชิงความรู้มากกว่าการครอบงำด้วยกำลังหรืออำนาจรัฐเพียงอย่างเดียว ระเบียบโลกจึงเปลี่ยนจากการแข่งขันด้านอำนาจแบบแข็ง ไปสู่การต่อรองเชิงโครงสร้างผ่านนโยบาย สถาบัน และบรรทัดฐานสากล

ภายใต้บริบทดังกล่าว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และนวัตกรรมกลายเป็นปัจจัยยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงโดยตรงกับศักยภาพของรัฐและสังคมในการปรับตัวและดำรงบทบาทในเวทีโลก การพัฒนาไม่ได้มุ่งเพียงการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ขยายไปสู่คุณภาพชีวิต ความเสมอภาค ความยั่งยืน และการเสริมสร้างความสามารถในการรับมือความไม่แน่นอนของโลกยุคใหม่

โดยสรุป ระเบียบโลกที่กำลังก่อตัวสะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากระบบที่เน้นอำนาจและการครอบงำไปสู่ระเบียบที่ให้ความสำคัญกับความร่วมมือพหุภาคี การพัฒนามนุษย์ และความรับผิดชอบร่วมกันของประชาคมโลก รัฐและสังคมจึงจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์ เสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน และมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในระบบโลก เพื่อธำรงเสถียรภาพและความยั่งยืนท่ามกลางพลวัตของการเมืองโลกในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ ชื่นดวง. (2568). ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทย. วารสารพุทธศาสตร์ มจร. อุบลราชธานี. 7(1), 2255-2268.
- จารุต อนันตวิริยา. (2565). ผลกระทบของสงครามยูเครน-รัสเซียต่อการจัดระเบียบโลกใหม่. วารสารรัฐศาสตร์ สารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 1(2), 76-89.
- ชยพล คำสุวรรณ และ จิรวัดน์ วัฒนถนอม. (2568). การเมืองและการจัดการ: การปกครองไทย. วารสารอาร์ แสง. 1(1), 36-45.
- ชาติรี สุขสบาย. (2568). อดีตในปัจจุบันกับการสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาสังคม. วารสารวิจัยวิชาการ. 8(1), 333-350.
- นรุทม์ เจริญศรี. (2563). ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูปลัดสุริยะ ชวนปญโญ และ ประวิทย์ ธงชัย. (2566). โลกาภิวัตน์กับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรมไทย. Journal of Social Science and Cultural. 7(10), 286-299.
- ไพโรจน์ แก่นสาร. (2566). ในยุคของการจัดระเบียบโลกใหม่: ไทยควรกำหนดแนวคิดในการรักษาผลประโยชน์ ของชาติอย่างไร. นวีกาธิปัตย์สาร. 47(2), 89-109.
- วิลาวัณย์ จารุอรียานนท์. (2567). ครูสมรรถนะสูงในศตวรรษที่ 21: ความท้าทายของการศึกษาในโลกที่ เปลี่ยนแปลง. วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์. 4(2), 175-188.
- สาธิตา อ่างทอง, ศศตริย์ เจริญสุข และ ชารินทร์ เกษร. (2568). อำนาจและผลประโยชน์: ความท้าทายทาง การเมืองของไทยต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. 16 (ฉบับ เพิ่มเติม 1), 111-138
- สำเร็จ ราชฉวาง. (2568). หน้าที่พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคมในโลกยุคใหม่. วารสารสหวิทยาการ นวัตกรรมปริทรรศน์. 8(3), 358-371.
- สุจิตรา ปานพุ่ม. (2569). การจัดการความเสี่ยงในบริบทการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมของโลกยุคใหม่. วารสารสมาคมนักวิจัย. 31(1), 14-25.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2568). สงครามยูเครน : สงครามร้อนแรกในสงครามเย็นใหม่. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2569. จาก <https://www.nupress.grad.nu.ac.th/%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A2%E0%B8%B9%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%99>.
- สุวิทย์ อุ่นขาว และ วีรณัฐ พรหมจักร. (2568). พลวัตของความขัดแย้งและระงับความขัดแย้งทางการเมือง สังคมไทย ช่วงปี พ.ศ. 2540-2562. Journal of Social Science and Cultural. 9(5), 200-213.
- หัตถุภรณ์ แก้วท้าว และ อธิวุฒิ หมั่นมี. (2568). การบริหารภาครัฐในโลกไร้พรมแดน: พลวัตของการปกครอง ในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. 7(5), 186-197.